

Rumantsch emprim linguatg

1. Dotaziun dad uras

	4 H	5H	6H
Sectur da basa	2	2	2

2. Finamiras da furmaziun generalas tenor il PIG 12 ed indicaziuns didacticass

L'instrucziun en l'emprim linguatg gida ils emprendiders a dominar fitg bain il linguatg, per ch'els vegnian a riva en la professiun ed en il mund da la scienza. Il diever dal linguatg ponderà e versà dad ina vart, la confrontaziun intensiva cun sias normas e sias pussaivladads, sia moda d'effect e sias furmas medialas ed artisticas da l'autra vart promovon la responsabladad, il pensar critic sco era l'agir autonom e sustegnan il svilup da la personalitad en general.

Questas finamiras surordinadas vegnan realisads cun agid dals trais secturs d'emprender „communicaziun a bucca“, „communicaziun a scrit“ e „litteratura e medias“. Ils secturs d'emprender interageschan en l'instrucziun da mingadi e furman in context che resplenda nossa societad.

En special vegnan promovidas las abilitads da savair s'exprimer a moda correcta ed adequata e da chapir ils auters (cumpetenzza communicativa), da sa render accessibel il mund cun meds linguistics, sco era da sviluppar e sistematizar in patratgar linguistic (cumpetenzza da patratgar linguistica) e la finala da sviluppar vinavant ina identitad linguistic-culturala ed ina schientscha sviluppada da l'atgna bi- e plurilinguitad (cumpetenzza culturala).

En quest connex mettan las persunas d'instrucziun accents en il rom dal program da materia. Els sa stentan per la variaziun metodica ed applitgeschan furmas d'instruir e d'emprender adattads a la materia. Els examineschan ils pass d'emprender ed evalueschan las enconuschientschas e las abilitads acquistadas cun agid da notas.

Ils emprendiders enconuschan ils meds d'agid per procurar ed elavurar infurmaziuns ed èn abels d'applitgar els: bibliotecas, bancas da datas, internet, lexicons e vocabularis. Els enconuschan metodos da lavurar cun litteratura primara e secundara, tecnicas da far notizias e da rimnar ideas (cluster, mindmap) ed èn abels da citar correctamain. Igl è recumandabel d'organisar lecturas, projects da teater, visitas da teater era ordaifer l'atgna citad, d'organisar concurrenzias da scriver internas, da frequentar attracziuns culturalas sco funtauna d'experienza per las lecturas tractadas.

Il plan d'instrucziun dal rom è construi uschia, ch'ils secturs d'emprender e las cumpetenzas dal rom che sa basan sin il Plan d'instrucziun general 2012 (PIG12) sa repetan sur ils trais onns da scolaziun, nua ch'ellas vegnan dentant condensads ed approfondidas. Las differenzas tranter ils singuls onns da scola sa mussan en spezial en il program da materia fitg detaglià.

Il plan d'instrucziun da rumantsch è collià stretgmain cun il plan d'instrucziun correspondent en tudestg sco linguatg matern. Essend che la dotaziun da lecziun sa restrenscha en rumantsch a be duas lecziuns emnilas, sa concentrescha il plan d'instrucziun rumantsch centralmain sin il svilup da las abilitads linguisticas fundamentalas e sin tematicas specificamain rumantschas.

Per il svilup da las tecnicas da lavur e tematicas generalas vegnan renvià a l'instrucziun da tudestg, betg il davos er per evitar dublettas nunnecessarias. Quai pretenda dentant la coordinaziun da l'instrucziun dals dus linguatgs. Ils secturs d'emprender ed ils puncts dal program da materia che duain vegnir laschadas davent, resp. che vegnan surlaschadas specificamain a l'instrucziun da tudestg èn mintgamai marcadadas cun ina staila (*).

3. Cumpetenzas interdisciplinaras

Ils emprendiders vegnan promovids specialmain en las sequentas cumpetenzas interdisciplinaras:

- Abilitads reflexivas: patratgar a moda critica e differenziada; formular ils agens patratgs a moda precisa e structurada; tschiffar l'essenzial d'in messadi; chapir motivs d'agir en in context pli vast; sviluppar l'atgna abilitad da giuditgar; sviluppar ina tenuta critica envers in text ed auters products medials.
- Cumpetenzas socialas: formular atgnas vistas e tenutas; tadlar auters; savair sa metter en la posiziun d'insatgi auter; cummunitgar cun respect; collavurar cun auters cun s'orientar al resultat
- Cumportament da lavurar e d'emprender: Sviluppar ina schinetscha per la confruntaziun approfondida cun dumondas scientificas; applitgar documents scrits sco funtauna scientifica per la retschertga; duvrar correctamain funtaunas e cumprovas da funtaunaa; nizegiar bibliotecas sco funtaunas da retschertga; planisar e realisar lavurs individualas e lavurs da gruppa
- Interess: Sviluppar interess per dumondas actualas, per l' art e lacultura, sco er per l'avertadad culturala
- Diever da tecnologias d'infrumaziun e comunicaziun (cumpetenzas IKT): far diever da meds d'agid per retschertgar, per documentar e per preschentar cuntegns dal rom

4. Pla d'instrucziun dal rom

Sectura da basa rumantsch 4a classa		
Sectrus d'emprender e secturs parzials e cumpetenzas dal rom (tenor PIG MP 12 e/ni BiPI 15)	Program da materia	Colliar Lavur interdisciplinara en tut ils roms colliar ed approfudar), Instrucziun orientada al problem (IOP)
Communicaziun a bucca (PIG 1) Discurrer e tadlar (PIG 1.1)		
<ul style="list-style-type: none"> savair s'exprimer grammaticalmain correct ed adattà a la situaziun, quai cun in stgazi da peds differenzià 	repetiziun ed approfondiment da secturs essenzials da la gram- matica schlargiament dal stgazi da peds	
<ul style="list-style-type: none"> chafir contribuziuns discurreidas a moda differenziada e tschiffar l'essenzial 		IOP: notizias davart referats, sequenzas da films e discussiuns
<ul style="list-style-type: none"> formular e motivar atgnas posiziuns, vistas ed ideas a moda chapibla, focussà a l'essenzial ed orientà a l'adressat 	discussiuns tematicas	
<ul style="list-style-type: none"> describer e valitar las expressiuns dad auters pertutgant lur effect 	discussiuns tematicas	
<ul style="list-style-type: none"> discurrer libramain en situaziuns adattadas ed applitgar sapientivamain la communicaziun verbala e nunverbala 	exercizis da discurs libers preschentar referats	IOP: recitar poesias e balladas adattadas
Referats, contribuziuns en discurs ed ulteriuras situaziuns da communicaziun (PIG 1.2)		
<ul style="list-style-type: none"> * planisar differentas situaziuns da communicaziun structuradas, sa mover versadamain entaifer quellas e reagir situativmain (p. ex. lavur da gruppa, debatta, intervista, discurs da preschentaziuns, manar discurs) 	lavurs da gruppa lavur en furma da project	
<ul style="list-style-type: none"> * applitgar differentas furmas da preschentaziun (p. ex. referat curt infurmativ, referat da tesas argumentativ, preschentaziun visualisanta) 	* savida da basa da la tecnica da referats * focus: referat curt infurmativ	
<ul style="list-style-type: none"> * tschertgar ed elavurar infurmaziuns davart tematicas sco er applitgar scientificamain correct las funtaunas 	curts referats tematics	
<ul style="list-style-type: none"> * dar feedbacks significativs a preschentaziuns da referats 	* emprender da conuscher criteris per il feedback dar feedbacks differenziads	

Teoria da communicaziun (PIG 1.3)		
<ul style="list-style-type: none"> * describer communicaziun orala en models linguistics, retorics e sociologics 	* emprendre da conuscher la basa da la communicaziun	
Communicaziun scritta (PIG 2)		
Leger e scriver (RLP 2.1)		
<ul style="list-style-type: none"> applitgar tecnicas e strategias da leger 	* exercitar tecnicas da leger a basa da texts adattads	
<ul style="list-style-type: none"> chapis texts scrits a moda differenziada e tschiffar l'essenzial 	* exercizis da chapientscha da text a basa da texts adattads	
<ul style="list-style-type: none"> s'exprimer grammaticalmain correct e cun in stgazi da plets adattà ed en furma adequata entaifer texts scrits usuals 	correspondenza, furmas da brevs, e-mail repetiziun ed approfondiment da parts essenzialas da la grammatica, da l'ortografia ed exercizis da stil	
<ul style="list-style-type: none"> applitgar ina schelta da vocabularis, chanals d'infurmaziun e meds da scriver 	diever da meds auxiliars (vocabularis idiomatics, Pledari Grond, programs da computer)	
Analisa e produczion da texts (PIG 2.2)		
<ul style="list-style-type: none"> chapis differentas spezias da texts e describer lur effect (p. ex. texts schurnalistics, texts da la scienza populara, essays) 	* describer texts schurnalistics	
<ul style="list-style-type: none"> * rediger differentas spezias da texts (p. ex. discussiun, posiziun, intervista, indicaziun dal cuntegn, purtret, brev da lecturs, texts creativs) 	* resumaziun , indicaziun dal cuntegn, scursanir texts, spezias da texts schurnalistics (schelta), texts creativs, gieus da linguatg	
<ul style="list-style-type: none"> surlavurar sistematicamain texts 	curreger e surlavurar puncto stil e correctadad	
<ul style="list-style-type: none"> scriver creativ 	rediger agens texts narrativs	
<ul style="list-style-type: none"> * tschertgar ed elavurar infurmaziuns tematicas ed applitgar correctamain las funtaunas 	prelavur davart referats curts tematics tractar accents tematics	
Litteratura e medias (PIG 3)		
Chapientscha da texts litterars (PIG 3.1)		
<ul style="list-style-type: none"> per regla leger e chapir 6 – 8 ovras dal sequent spectrum: 2-3 ovras da la Fasa naziunalista e cumbatanta (1850 - 	lectura dad ina fin trais ovras adattadas per il stgalim	

1945), 4-5 ovras da Fasa da la diversificaziun estetica e tematica, sco era novas publicaziuns (1945 - oz)		
<ul style="list-style-type: none">• elavurar e preschentar atgnas impressiuns, reacziuns ed observaziuns davart la lectura	en il rom da la lectura elegida (p. ex. schurnal da lectura)	
<ul style="list-style-type: none">• chapir las ovras sco confruntaziun cun il jau e cun la societad	en il rom da la lectura elegida	
Metodas da l'analisa e da l'interpretaziun (PIG 3.2)		
<ul style="list-style-type: none">• * chapir ed applitgar differentas metodas d'analisa e d'interpretaziun (p. ex. teoria da la narraziun; access personal, psicologi, istoric e sociologic)	en il rom da la lectura elegida * intermediar las tecnicas da basa	
<ul style="list-style-type: none">• * vegnir a riva cun expressiuns dal fatg (p. ex. epica, drama, lirica, tema, motiv, metafra, monolog intern, dialog, vers e rima, act e scena, perspectiva da raquintaziun, nivel da linguatg, ironia)	* survista dals geners litterars * intermediar las tecnicas da basa	
* Medias (RLP 3.4)		
<ul style="list-style-type: none">• * formular atgnas reacziuns ed observaziun davart differents products da medias	* confruntaziun critica cun differentas medias (p. ex. gasettas)	
<ul style="list-style-type: none">• * descriver ils tratgs characteristics da meds tradiziunals e meds novs ed applitgar ina schelta da meds corresponents	en il rom da las medias elegidas	
<ul style="list-style-type: none">• * reflectar l'atgna relaziun e l'agen diever da differentas medias	en il rom da las medias elegidas	
<ul style="list-style-type: none">• * ordinar criticamain products da medias cun resguardar tendenzas manipulativas ed ideologicas	cumparegliar differentas gasettas	

Secturs da basa rumantsch 5avla classa		
Secturs d'emprender e secturs parzials e cumpetenzas dal rom (tenor PIG MP 12 e/ni BiPI 15)	Program da materia	Colliar Lavor interdisciplinara en tut ils roms colliar ed approfondar), Instrucziun orientada al problem (IOP)
Communicaziun a bucca (PIG 1)		
Discurrer e tadlar (PIG 1.1)		
<ul style="list-style-type: none">savair s'exprimer grammaticalmain correct ed adattà a la situaziun, quai cun in stgazi da peds differenzià	approfondiment da singulas tematicas da la grammatica, schlargiam dal stgazi da peds: stgazi da peds dal fatg u linguatgs spezial	
<ul style="list-style-type: none">chapis contribuziuns discurrendas a moda differenziada e tschiffar l'essenzial	rediger e preschentar contubuziuns discurrendas pli pitschnas (p. ex. pled da maisa, statements, e.u.v..)	
<ul style="list-style-type: none">formular e motivar atgnas posiziuns, vistas ed ideas a moda chapibla, focussà a l'essenzial ed orientà a l'adressat	en il rom da contubuziuns discurrendas	
<ul style="list-style-type: none">describer e valitar las expressiuns dad auters pertutgant lur effect	en il rom da contubuziuns discurrendas	
<ul style="list-style-type: none">discurrer libramain en situaziuns adattadas ed applitgar sapientivamain la communicaziun verbala e nunverbala	exercizis da discurs libers preschentar referats discurs da preschentaziun	
Referats, contribuziuns en discurs ed ulteriuras situaziuns da communicaziun (PIG 1.2)		
<ul style="list-style-type: none">* planisar differentas situaziuns da communicaziun structuradas, sa mover versadamain entaifer quellas e reagir situativmain (p. ex. lavor da gruppa, debatta, intervista, discurs da preschentaziuns, manar discurs)	lavurs da gruppa lavor en furma da project	IOP: enconuscher funtaunas da sbagls per malchapientschas ni communicaziun communicaziun betg reussida e sviluppar strategias da meglierament
<ul style="list-style-type: none">* applitgar differentas furmas da preschentaziun (p. ex. referat curt infurmativ, referat da tesas argumentativ, preschentaziun visualisanta)	* approfondar tecnica da referats * (p. ex. preschentaziun da products, referat da tesas)	
<ul style="list-style-type: none">* tschertgar ed elavurar infurmaziuns davart tematicas sco er applitgar scientificamain correct las funtaunas	en il rom da referats * inditgar correctamain las funtaunas	
<ul style="list-style-type: none">* dar feedbacks significativs a preschentaziuns da referats	* repeter il raster da criteris per il feedback dar feedbacks differenziads (p. ex. en il rom da discurs da preschentaziun)	

Teoria da la communicaziun (PIG 1.3)		
<ul style="list-style-type: none">* describer la communicaziun orala en models linguistics, retorics e sociologics	* invista en ina teoria da communicaziun elegida (p. ex. Schulz von Thun)	
Communicaziun scritta (PIG 2)		
Leger e scriver (RLP 2.1)		
<ul style="list-style-type: none">applitgar tecnicis e strategias da leger	* approfondir tecnicis da leger a basa da texts adattads	
<ul style="list-style-type: none">chafir texts scrits a moda differenziada e tschiffar l'essenzial	* exercizis da chapientscha da text a basa da texts adattads	
<ul style="list-style-type: none">s'exprimer grammaticalmain correct e cun in stgazi da peds adattà ed en furma adattada entaifer texts scrits usuals	brev d'annunzia, curs da vita approfondiment da parts essenzialas da la grammatica, da l'ortografia ed exercizis da stil	
<ul style="list-style-type: none">formular e motivar a moda clera ed adattà a l'adressat atgnas posiziuns, vistas ed ideas	en il rom da la producziun da texts argumentativs	
<ul style="list-style-type: none">applitgar med linguistics, stiulistics e retorics	en il rom da la producziun da texts (p. ex. annunzia da piazza)	
<ul style="list-style-type: none">applitgar ina schelta da vocabularis, chanals d'infurmaziun e meds da scriver	diever da meds auxiliars (vocabularis idiomatics, Pledari Grond, programs da computer)	
Analisa e producziun da texts (PIG 2.2)		
<ul style="list-style-type: none">chafir differentas spezias da texts e describer lur effect (p. ex. texts schurnalistics, texts da la scienza populara, essays)	describer texts tematics elegids	
<ul style="list-style-type: none">chafir, resumir e commentar cumplitgads texts dal fatg	chafir texts tematics elegids (p. ex. dal sector linguistic u litterar)	
<ul style="list-style-type: none">* rediger differentas spezias da texts (p. ex. discussiun, posiziun, intervista, indicaziun dal cuntegn, purtret, brev da lectures, texts creativs)	* spezias da texts argumentativs (p. ex. discussiun lineara e dialectica) brev d'annunzia da piazza, curriculum vitae	
<ul style="list-style-type: none">* tschertgar ed elavurar infurmaziuns tematicas ed appli- tgar correctamain las funtaunas	* prelavur per referats tematics tractar accents tematics	

Teoria da la communicaziun (RLP 2.3)		
<ul style="list-style-type: none">* describer la communicaziun scritta en furma da model (p. ex. tenor Roman Jakobson)	* en il rom da la teoria da communicaziun elegida (p. ex. analisa dal discurs)	
<ul style="list-style-type: none">* chapir strategies e cumportaments da communicaziun, sco p. ex. la manipulaziun en la reclama ed en la politica, infurmar e commentar il linguatg da las medias	* reclama e linguatg da la reclama	IOP: confruntaziun critica cun la reclama
<ul style="list-style-type: none">situar, describer e chapir texts en l'ambient social	en il rom da la lectura	
<ul style="list-style-type: none">* Invista en secturs tematics da la linguistica	p. ex. tematica dal sector istorgia dal linguatg ed acquist da linguatg	
Litteratura e medias (PIG 3)		
Chapientscha da texts litterars (PIG 3.1)		
<ul style="list-style-type: none">per regla leger e chapir 6 – 8 ovras dal sequent spectrum: 2-3 ovras da la Fasa naziunalista e cumbatanta (1850 - 1945), 4-5 ovras da Fasa da la diversificaziun estetica e tematica, sco era novas publicaziuns (1945 - oz)	lectura dad ina fin trais ovras adattadas per il stgalim	
<ul style="list-style-type: none">elavurar e preschentar atgnas impressiuns, reacziuns ed observaziuns davart la lectura	en il rom da la lectura elegida (p. ex. preschentaziun u critica d'in cudesch)	
<ul style="list-style-type: none">render accessibel ovras a moda autonoma, en gruppas ed en il ravugl da la classa, sco er inserir ellas en l'ambient litterar, social ed istoric-cultural	en il rom da la lectura elegida	
<ul style="list-style-type: none">chapir las ovras sco confruntaziun cun il jau e cun la societad	en il rom da la lectura elegida	
Metodas da l'analisa e da l'interpretaziun (PIG 3.2)		
<ul style="list-style-type: none">* chapir ed applitgar differentas metodas d'analisa e d'interpretaziun (p. ex. teoria da la narraziun; access persunal, psicologic, istoric e sociologic)	en il rom da la lectura elegida * approfondar ed augmentar las tecnicas da basa	
<ul style="list-style-type: none">* intorducziun a concepts/cumponiments interpretativs	scriver ina simpla interpretaziun	
<ul style="list-style-type: none">* vegnir a riva cun expressiuns dal fatg (p. ex. epica, drama, lirica, tema, motiv, metafra, monolog intern, dialog, vers e rima, act e scena, perspectiva da raquintaziun, nivel da linguatg, ironia)	* invista approfondada en ils geners litterars * intermediar la terminologia dal rom	

Istorgia dal linguatg e da la litteratura (PIG 3.3)		
<ul style="list-style-type: none">• istorgia dal linguatg e da la litteratura rumantscha• chapientscha dal svilup e da la situaziun da mintoritads linguistics• naschientscha e svilup dal linguatg rumantsch	emprender a conuscher documents dal temp	
Medias (RLP 3.4)		
<ul style="list-style-type: none">• * formular atgnas reacziuns ed observaziun davart differents products da medias	* confruntaziun critica cun differentas medias (p. ex. film e televisiun)	
<ul style="list-style-type: none">• * descriver ils tratgs characteristics da meds tradiziunals e meds novs ed applitgar ina schelta da meds correspundents	* confruntaziun critica cun differentas medias (p. ex. gasettas)	
<ul style="list-style-type: none">• * reflectar l'atgna relaziun e l'agen diever da differentas medias	en il rom da las medias elegidas	
<ul style="list-style-type: none">• * ordinar criticamain products da medias cun resguardar tendenzas manipulativas ed ideologicas	* influenza entras differentas furmas da reclama	

Sectur da basa rumantsch 6avla classa		
Secturs d'emprender e secturs parzials e cumpetenzas dal rom (tenor PIG MP 12 e/ni BiPI 15)	Program da materia	Colliar Lavor interdisciplinara en tut ils roms colliar ed approfudar), Instrucziun orientada al problem (IOP)
Communicaziun a bucca (PIG 1)		
Discurrer e tadlar (PIG 1.1)		
<ul style="list-style-type: none">savair s'exprimer grammaticalmain correct ed adattà a la situaziun, quai cun in stgazi da peds rumantsch differenzià	approfondiment da singulas tematicas da la grammatica, schlargiament dal stgazi da peds: Stgazi da peds dal fatg u linguatgs spezials	
<ul style="list-style-type: none">chapis contribuziuns discurridas a moda differenziada e tschiffar l'essenzial	tadlar peds dad auter e scrivier ina curta critica	
<ul style="list-style-type: none">formular e motivar atgnas posiziuns, vistas ed ideas a moda chapibla, focussà a l'essenzial ed orientà a l'adressat	rediger e preschentar in pled (p. ex. allocuziun per la festa da diplom, pled politic, etc.)	IOP: preparaziun per in discours/ina allocuziun per in eveniment tenor criteris da cuntegn e retorica
<ul style="list-style-type: none">describer e valitar las expressiuns dad auters pertutgant lur effect	en il rom da contribuziuns pledadas	
<ul style="list-style-type: none">discurrer libramain en situaziuns adattadas ed applitgar sapientivmain la communicaziun verbala e nunverbala	exercizis da discours libers preschentar referats exercitar examens a bucca	
Referats, contribuziuns en discours ed ulteriuras situaziuns da communicaziun (PIG 1.2)		
<ul style="list-style-type: none">* planisar differentas situaziun s da communicaziun structuradas, sa mover versadamain entaifer quellas e reagir situativmain (p. ex. lavor da gruppa, debatta, intervista, discours da preschentaziuns, manar discours)	lavurs da gruppa lavor en furma da project	
<ul style="list-style-type: none">* applitgar differentas furmas da preschentaziun (p. ex. referat curt infurmativ, referat da tesas argumentativ, preschentaziun visualisanta)	* approfunder tecnica da referats (p. ex. preschentaziun da la lavor independenta)	
<ul style="list-style-type: none">* tschertgar ed elavurar infurmaziuns davart tematicas sco er applitgar scientificamain correct las funtaunas	en il rom da referats * citaziun scientifica correcta	
<ul style="list-style-type: none">* describer ed applitgar meds retoric dal discours	en il rom da la retorica	
<ul style="list-style-type: none">* dar feedbacks significativs a preschentaziuns da referats	dar feedbacks differenziads (p. ex. en il rom da peds ed allocuziuns)	

Teoria da communicaziun (PIG 1.3)		
<ul style="list-style-type: none">* describer communicaziun orala en models linguistics, retorics e sociologics	* retorica	
<ul style="list-style-type: none">* approfondar tematicas linguisticas specificas	eleger il tema en il rom da la preparaziun per l'examen	
Communicaziun scritta (PIG 2)		
Leger e scriver (RLP 2.1)		
<ul style="list-style-type: none">chapis texts scrits a moda differenziada e tschiffar l'essenzial	exercizis da chapientscha da texts a basa da texts adattads	
<ul style="list-style-type: none">formular e motivar a moda clera ed adattà a l'adressat atgnas posiziuns, vistas ed ideas	en il rom da la producziun da texts argumentativs	
<ul style="list-style-type: none">applitgar med linguistics, stilistics e retorics	en il rom dals texts argumentativs	
Analisa e producziun da texts (PIG 2.2)		
<ul style="list-style-type: none">chapis differentas spezias da texts e describer lur effect (p. ex. texts schurnalistics, texts da la scienza populara, essays)	chapis spezias da texts pretensiusas (p. ex. essay)	
<ul style="list-style-type: none">chapis, resummar e commentar cumplitgads texts dal fatg	chapis texts tematics elegids (p. ex. dal sector linguistic u da la teoria litterara)	
<ul style="list-style-type: none">* rediger differentas spezias da texts (p. ex. discussiun, posiziun, intervista, indicaziun dal cuntegn, purtret, brev da lecturs, texts creativs)	* spezias da texts argumentativs (p. ex. discussiun dialectica, lineara u litterara)	
<ul style="list-style-type: none">* tschertgar ed elavurar infurmaziuns tematicas ed applitgar correctamain las funtaunas	prelavur per referats tematics tractar accents tematics	

Teoria da la communicaziun (PIG 2.3)		
<ul style="list-style-type: none">* describer la communicaziun scritta en furma da model (p. ex. tenor Roman Jakobson)		
<ul style="list-style-type: none">* chapir strategias e cumportaments da communicaziun, sco p. ex. la manipulaziun en la reclama ed en la politica, infurmar e commentar il linguatg da las medias	* propaganda politica	
<ul style="list-style-type: none">* situar, describer e chapir texts en l'ambient social	en il rom da la lectura	
Litteratura e medias (PIG 3)		
Chapientscha da texts litterars (PIG 3.1)		
<ul style="list-style-type: none">per regla leger e chapir 6 – 8 ovras dal sequent spectrum: 2-3 ovras da la Fasa naziunalista e cumbatanta (1850 - 1945), 4-5 ovras da Fasa da la diversificaziun estetica e tematica, sco era novas publicaziuns (1945 - oz)	lectura dad in fin trais ovras adattadas per il stgalim	
<ul style="list-style-type: none">elavurar e preschentar atgnas impressiuns, reacziuns ed observaziuns davart la lectura	en il rom da la lectura elegida (p. ex. interpretaziun)	
<ul style="list-style-type: none">render accessibel ovras a moda autonoma, en gruppas ed en il ravugl da la classa, sco er inserir ellas en l'ambient litterar, social ed istoric-cultural	en il rom da la lectura elegida	
<ul style="list-style-type: none">chapir las ovras sco confruntaziun cun il jau e cun la societad	en il rom da la lectura elegida	IOP: da l'idea al bestseller litterar crear contacts cun il manaschi da litteratura: invista en chasas edituras, contacts cun auturas ed auturs participaziun a concorrenzas litteraras
metodas da l'analisa e da l'interpretaziun (PIG 3.2)		
<ul style="list-style-type: none">* chapir ed applitgar differentas metodas d'analisa e d'interpretaziun (p. ex. teoria da la narraziun; access personal, psicologic, istoric e sociologic)	en il rom da la lectura elegida * approfondar ed augmentar las tecnicas da basa	
<ul style="list-style-type: none">* vegnir a riva cun expressiuns dal fatg (p. ex. epica, drama, lirica, tema, motiv, metafra, monolog intern, dialog, vers e rima, act e scena, perspectiva da raquintaziun, nivel da linguatg, ironia)	* invista approfondada en ils geners litterars * intermediar la terminologia dal rom	

Istorgia dal linguatg e da la litteratura (PIG 3.3)		
<ul style="list-style-type: none">• istorgia dal linguatg e da la litteratura rumantscha• chapientscha dal svilup e da la situaziun da mintoritads linguistics• naschientscha e svilup dal linguatg rumantsch	emprender da conuscher texts contemporans	
Medias (RLP 3.4)		
<ul style="list-style-type: none">• * formular atgnas reacziuns ed observaziun davart differents products da medias	* confrontaziun critica cun differentas medias (p. ex. internet e social media)	
<ul style="list-style-type: none">• * describer ils tratgs characteristics da meds tradiziunals e meds novs ed applitgar ina schelta da meds correspundents	en il rom da las medias elegidas	
<ul style="list-style-type: none">• * reflectar l'atgna relaziun e l'agen diever da differentas medias	en il rom da las medias elegidas	
<ul style="list-style-type: none">• * ordinar criticamain products da medias cun resguardar tendenzas manipulativas ed ideologicas	* furmas da manipulaziun ed influenza ideologica en l'internet	